

Analýza a návrh riešenia problematiky náhrad za obmedzenie užívania pozemkov zaradených do 4 a 5. stupňa ochrany.

Návrh uznesenia VVSRORVT:

VVSRORVT schvaľuje vypracovanie štúdie na výpočet kompenzácií za obmedzenie hospodárenia formou nájomných zmlúv neštátnym majiteľom, ktorých pozemky sú zaradené, resp. sú plánované na zaradenie do 4. resp. 5. stupňa ochrany. Štúdia bude obsahovať aj analýzu možného využitia zdrojov EÚ na tento účel. Štúdia bude financovaná z prostriedkov Úradu vlády SR.

Zodpovedný: tajomník výboru
Termín: 31. 12. 2006

ODÔVODNENIE

Definícia problému:

Prijatiu zonácie TANAPu zabraňuje okrem dohody o zaradení jednotlivých území do rôznych režimov ochrany aj forma a výška kompenzácií neštátnym majiteľom za obmedzenie užívania ich pozemkov, zaradených pod režim ochrany. V súčasnosti neexistuje celkový odhad dopadu kompenzácií za nové navrhované územia na štátny rozpočet. Treba však nájsť riešenie nielen pre TANAP, ale systémovo riešiť celé územie SR.

Súčasná situácia:

Problematika náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania bola pôvodne riešená v nariadení vlády Slovenskej republiky č. 184/2003 Z.z. o podrobnostiach obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania a o spôsobe výpočtu náhrady, ktoré je vypracované ako vykonávací právny predpis k § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Toto nariadenie bolo novelizované nariadením vlády č. 438 z 21. septembra 2005.

Výpočet sa robí na základe exaktného výpočtu možného zisku a robí sa na obdobie jedného decénia, za obdobie platnosti lesného hospodárskeho plánu.

Napriek novelizácii vykonávacieho predpisu prevláda medzi súkromnými vlastníkami nespokojnosť s existujúcim systémom a to na základe týchto nedostatkov:

1. Zložitosť výpočtu náhrady a dokumentácie
2. Výplata koncom decénia
3. Priznanie náhrady len za obmedzenie bežného obhospodarovania a nie aj ostatnej ujmy
4. V ochranných lesoch sa ujma neprepláca, iba v prípade náhodnej ťažby

1. Zložitosť výpočtu náhrady a dokumentácie

Problémy súvisia s nedostatočným spresnením požiadaviek na obsah žiadosti, ktoré boli novelizáciou právneho predpisu odstránené len čiastočne.

Pri predkladaní žiadosti musia vlastníci riešiť o.i. nepresnosti podkladovej dokumentácie, kedy sa navzájom nezhodujú katastrálne mapy a mapy lesnícke. Prax ukázala, že krajské úrady napr. vyžadujú ďalšie podklady, ktoré nie sú jednoznačne v nariadeniach vlády spresnené a pod.

2. Výplata koncom decénia

V zmysle platnej legislatívy majiteľom prináleží výplata náhrady koncom platnosti desaťročného lesného hospodárskeho plánu (LHP). V súčasnosti sa vo väčšine spoločností pripravujú nové LHP, a tak pre mnohých majiteľov je výplata v horizonte rokov 2015-2018 neprijateľná.

3. Priznanie náhrady len za obmedzenie bežného obhospodarovania a nie aj ostatnej ujmy

Súkromní vlastníci namietajú proti platnej legislatíve, že rieši len jednu oblasť hospodárskej ujmy. Odvolávajú sa na legislatívu platnú v rakúskych národných parkoch, rozlišujú tieto ujmy:

Ujma za obmedzenie ťažby

Ujma za obmedzenie poľovníctva

Ujma za obmedzenie pasenia

Ujma za obmedzenie využitia na rekreačné účely

Niektoré ujmy sa dajú vyjadriť exaktne na základe existujúcich vzorcov, niektoré majú vysokú mieru subjektivity (napr. ujma za obmedzenie využitia na rekreačné účely) iné sú sporné (napr. ujma za obmedzenie pasenia – napr. v Tatrách sa desaťročia nepasie a opätovné rozšírenie je nepravdepodobné).

Dopady na štátny rozpočet.

Čo sa týka výšky náhrad, v tejto oblasti neboli zaznamenané sťažnosti – v rokoch 2004-2005 bolo vyplatených spolu cca 80 mil. korún z titulu náhrad podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z.

4. V ochranných lesoch sa ujma neprepláca, iba v prípade náhodnej ťažby.

Toto obmedzenie má negatívny dopad na mnohé chránené územia v horách, kde je väčšina lesov má štatút ochranných lesov. Východiskom, bol nesprávny predpoklad, že v tieto lesy sa neobhospodarujú.

NÁVRH RIEŠENIA

Ako dlhodobu udržateľnú riešenie by bolo treba dosiahnuť, aby 100% pozemkov zaradených do 5. stupňa ochrany bolo manažované jediným orgánom štátnej správy.

Formy, ako cieľ dosiahnuť:

Okamžitá forma: nájomné zmluvy (horizont 1 rok)

Dlhodobá forma: výkup alebo zámena (horizont 20 a viac rokov)

Nakoľko je zrejmé, že aj v prípade schválenia tohto strategického cieľa pôjde len o postupný proces, a nerieši okamžite odmietavé stanovisko súkromných vlastníkov k zonácii, počas prechodného obdobia treba riešiť náhrady za obmedzenie užívateľských práv. Nakoľko slovenská legislatíva túto problematiku

ošetruje len čiastočne a nevyhovujúco, preto sa optimálnym riešením zdá byť prístupenie na formu **nájomných zmlúv s majiteľmi**. Toto riešenie by mohlo riešiť všetky ujmy, ktoré budú uznané.

Podmienkou pri uzatváraní nájomných zmlúv musí byť dlhodobosť, **minimálne 80 rokov**. Je to viac ako plánovaný horizont zmeny vlastníctva, je to však nevyhnutné, aby v prípade nedohody s vlastníkom nevznikla situácia, že po rokoch platenia nájmu za mladý les si vlastník „zhospodári“ dorastený les.

Najväčší problém môže nastať pri dohadovaní výšky nájmu – vlastníci budú prirodzene **žiadať viac a každý inak** – preto bude potrebné stanoviť rovnaké podmienky pre všetkých nájomcov a tí, ktorí nebudú ochotní sa dohodnúť, môžu ďalej postupovať podľa teraz platnej legislatívy, ktorá by sa z tohto dôvodu mala **ponechať** ako alternatíva k nájomným zmluvám.

V prípade prístúpenia majiteľov k nájmu, môžu byť tieto výhodné pre majiteľov aj štát – majitelia dostanú „svoje isté“ každoročne a nemusia sa obávať o to, že ďalšia vláda zákon zmení. Štát sa vyhne jednorazovému vyplácaniu veľkej sumy, ktorú môže rozložiť do viacerých rokov.

Zmeny, ktoré je možné dosiahnuť zmenou prístupu pri náhrade za obmedzenie užívania pozemkov:

1. Zmeniť zložitosť výpočtu náhrady a dokumentácie

V záujme zjednodušenia celého procesu bude nevyhnutné prejsť na jednoduchšiu metodiku určovania hospodárskej ujmy. Cestou by mohol byť jednoduchý bodový systém, ktorý rozlíši bonitu jednotlivých typov pozemkov vzhľadom na ich typ a ekonomickú využiteľnosť.

V oblasti určovania hraníc a rozsahu pozemkov bude podobne ako v predchádzajúcom systéme buď zosúladiť existujúce systémy plošnej evidencie, alebo určiť jediný referenčný systém.

2. Zrušiť výplatu koncom decénia

Dá sa realizovať každoročne, v zmysle nájomnej zmluvy.

3. Rozšírenie priznania náhrady nielen za obmedzenie bežného obhospodarovania, ale aj ostatnej ujmy

Každá ujma sa vyjadří v bodovej hodnote. Vzniklo by 10 (20, 40...) kategórií, ktoré by mali hodnotu od 1 – do 10 (20, 40...) v závislosti od ich možného ekonomického potenciálu o ktorý sú majitelia ukrátený obmedzeniami z titulu ochrany ŽP.

4. Umožnenie náhrad v ochranných lesoch

Nájomné zmluvy bude možné uzatvárať aj v chránených územiach s ochrannými lesmi.

ZÁVER:

Pre dlhodobé vyriešenie uvedených prekážok pri efektívnom environmentálnom manažovaní neštátnych chránených území je treba ponúknuť alternatívnu metodiku výpočtu náhrad za obmedzenie vlastníckych práv – nájomné zmluvy.

Prvým krokom by mala byť štúdia, ktorá celkovo zmapuje ako existujúci stav, tak aj navrhované nové plochy (predovšetkým v TANAP-e) s cieľom vypočítať celkový ročný priemerný dopad na verejné zdroje. Štúdia by mala zohľadniť aj ostatné obmedzenia z titulu ochrany prírody (vtáčie územia, územia NATURY 2000, biotopy európskeho a národného významu) a mala by urobiť prieskum možností financovania aj zo zdrojov EÚ.